Handelskonjunkturen

September 2022

Sammanfattning

- Stigande inflation och räntor fortsätter att försvaga hushållens köpkraft. Inflationen (KPI) var 8,5 procent i juli 2022, vilket var den högsta nivån sedan 1991. Detta i kombination med det osäkra omvärldsläget, störningar i internationella handelsflöden, kronförsvagning mot dollarn och skyhöga inköpspriser utgör en snabbt växande utmaning för handeln.
- Inom sällanköpsvaruhandeln fortsätter hushållens efterfrågan att skifta bort från det som var gynnade handelsbranscher under pandemin till andra sektorer där man inte kunde konsumera som vanligt under pandemin.
- Handelsbarometern visar att handlarnas framtidstro fortsätter att sjunka.
- Första halvåret 2022 hade trots stegvis försämrade utsikter en relativt stark utveckling för handelns del, tack vare en fortsatt återhämtningseffekt efter pandemin. Inte minst har arbetsmarknaden varit stark. Till hösten blir det avsevärt tuffare i takt med att effekterna av höjda boräntor, vid sidan av en fortsatt hög inflation, slår igenom i större utsträckning i hushållens ekonomi. Antalet konkurser ökar för närvarande inom handeln, om än från låga nivåer.

Andra kvartalet och framåtblick för helåret 2022

- Svensk *BNP* steg med 3,4 procent (fasta priser) under andra kvartalet 2022, jämfört med samma kvartal 2021.
- Hittills i år har *kronan* försvagats med 17 procent mot dollarn.
- Priserna på varor som importeras till eller produceras i Sverige ökade med 28 procent under andra kvartalet. Det är den prisbild som svenska handlare möter i sina egna inköp.
- *Detaljhandelns* omsättning ökade med 4,6 procent i löpande priser under andra kvartalet 2022. För 2022 bedömer vi att tillväxten i fasta priser stannar på minus 1,1 procent och i löpande priser på 4,7 procent.
- *Sällanköpsvaruhandeln* väntas minska med 2,2 procent i fasta priser men växa med 1,6 procent i löpande priser.
- *Dagligvaruhandeln* väntas växa med 0,4 procent i fasta priser och 9,0 procent i löpande priser.
- *Partihandelns* omsättning växte med 18,6 procent andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021, nästan uteslutande drivet av prishöjningar. För 2022 bedömer vi en utveckling på 0,3 procent i fasta priser och 15,2 procent i löpande priser.
- *E-handelns* omsättning inom Sverige var 15 procent lägre under andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021.
- Antalet *arbetade timmar* inom handeln utvecklades starkt under andra kvartalet, men varsel om uppsägning och konkurser har börjat stiga från låga nivåer. För 2022 väntas antalet timmar öka med 3,0 procent.

Svagare BNP-tillväxt andra kvartalet…

Andra kvartalet 2022 steg svensk BNP med 3,4 procent (fasta priser) jämfört med samma kvartal 2021. Jämförelsekvartalet är dock svagt i nivå (samma som slutet av 2019), vilket delvis förklarar uppgången. Hushållens totala konsumtionsutgifter ökade i fasta priser med 5,7 procent. Detaljhandeln minskade med 1,0 procent i fasta priser, så även detta kvartal var det andra sektorer som ledde uppgången av hushållens konsumtionsutgifter. Utgifter för fritid och underhållning samt konsumtion utomlands bidrog mest till uppgången. Nettoexporten bidrog negativt till BNP. De offentliga konsumtionsutgifterna minskade med 2,0 procent medan bruttoinvesteringarna steg med 6,2 procent jämfört med samma kvartal 2021.

Svensk BNP-utveckling per kvartal jämfört med samma kvartal föregående år (procent, vänster axel) samt BNP-nivå (årstakt, höger axel). Fasta priser.

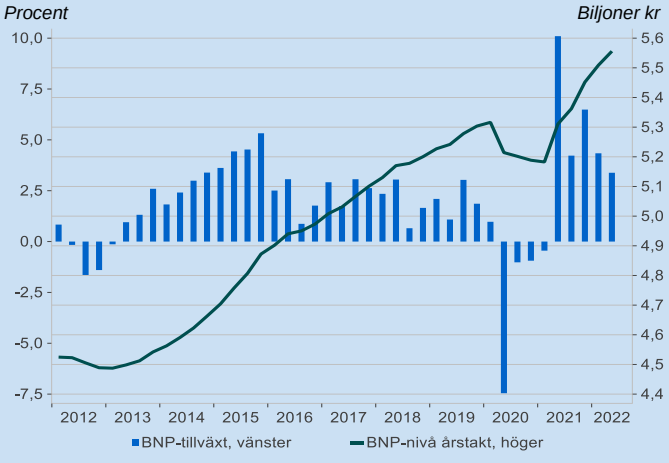

Källa: SCB. Ej kalenderkorrigerat.

…och BNP-prognoserna för 2023 sänkta

Hushållens disponibla inkomster steg med 6,3 procent andra kvartalet jämfört med samma kvartal 2021, mycket på grund av en god utveckling på arbetsmarknaden. Den relativt starka utvecklingen under andra kvartalet har inte lett till någon upprevidering av BNP-prognoserna för 2022. Flera

prognosmakare har samtidigt ytterligare reviderat ner BNP-prognosen för nästa år. I genomsnitt spås en BNP-tillväxt på runt 2 procent i år och 0,7 procent nästa år. Hushållens konsumtionsutgifter spås i genomsnitt växa med 3,1 procent i år i fasta priser, och 0,5 procent 2023. Prognoserna för inflationen (KPI) är upprevideradе för både 2022 och 2023, men de flesta bedömer att inflationen börjar klinga av mot slutet av 2023. Prognoserna för konsumentprisindex med fasta räntor (KPIF), som är Riksbankens målvariabel, ligger ca 0,6 procentenheter lägre än KPI 2022 och ca 2 procentenheter lägre än KPI under 2023.

Prognosjämförelse, BNP, KPI och hushållens konsumtion. Procentuell förändring.

	BNP		KPI		Hushållens konsumtion	
Prognosinstitut	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**
SEB (aug)	2,6	0,0	8,8	7,8	4,0	-1,5
Swedbank (aug)	2,2	0,2	8,2	6,6	3,4	0,7
Regeringen (aug)	2,3	0,4	8,0	6,3	3,5	0,1
Riksbanken (jun)	1,8	0,7	7,6	7,1	2,9	0,5
Konjunkturinstitutet (jun)	1,9	1,2	7,4	4,6	2,6	0,1
Ekonomistyrningsverket (jun)	2,4	1,0	6,0	3,6	3,0	2,0
Danske Bank (jun)	1,1	1,4	-	-	2,6	1,7

Källa: Konjunkturinstitutets sammanställning 30 augusti 2022. BNP och hushållens konsumtionsutgifter anges i fasta priser. *Kalenderkorrigerade prognoser för hushållens konsumtion.

Kronan har tappat 17 procent mot dollarn

Den oroliga händelseutvecklingen i världen efter den ryska invasionen av Ukraina medförde inledningsvis relativt kraftiga fluktuationer av den svenska kronkursen. I krigets inledande skede tappade kronan kraftigt i värde gentemot dem större valutorna, framför allt mot dollarn, men en återhämtning inleddes den 8 mars 2022. Därefter har kronan någorlunda hållit ställningarna mot *pundet*, dock kring en svagare nivå än under 2021. Samma sak jämfört med *euron*.

Försvagningen mot *dollarn* har däremot varit påtaglig, och dollarn är nu 17 procent dyrare än i början av januari 2022. Den 29 augusti kostade dollarn 10,70 kronor, jämfört med 9,12 kronor i början av året. Man får gå tillbaka till IT-kraschåren i början av 2000-talet för att hitta en lika svag kronkurs. Dollarn har dock stärkts även gentemot andra valutor, förstärkningen förklaras bland annat av USA:s energisituation med en stor inhemsk produktion, vilket gör landet mindre sårbart än Europa och Japan.

Svenska kronans utveckling mot EUR, USD och GBP

SEK

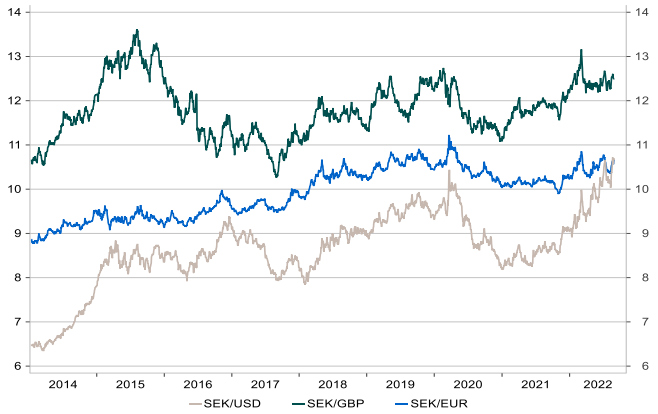

Källa: Riksbanken. Dagskurser t.o.m. 30 augusti 2022.

Dessutom ses dollarn som en säker placering som investerare söker sig till i osäkra tider. Ytterligare en förklaring är den relativt höga Fed Funds-räntan.

Den fortsatt förhållandevis svaga kronkursen försvårar läget för importerande företag som redan brottas med en rad andra bekymmer. Den trendmässigt försvagade kronkursen gör att inköpskostnaderna stiger ytterligare. Om Riksbankens kommande räntehöjningar, liksom avvecklingen av kvantitativa program får ”normal” effekt, bör kronan stärkas framöver. I den närmaste framtiden, i höst, förmodas dock kronan fortsätta att försvagas innan återhämtningen påbörjas i början av 2023. Prognoserna skiljer sig dock åt, där Danske Bank tror på en fortsatt kronförsvagning ett år framåt.

I tabellen nedan finns prognoser över kronans utveckling mot euron, dollarn och kronan. Prognoserna är utförda mellan 17 och 24 augusti av Swedbank, SEB och Danske Bank.

Prognoser för svenska kronans utveckling mot euron, amerikanska dollarn och brittiska pundet

		Prognos för början av 2023		
	30-aug	Swedbank	SEB	Danske Bank
SEK/EUR	10,66	10,55	10,45	10,80
SEK/USD	10,67	10,34	10,66	11,25
SEK/GBP	12,50	12,27	12,59	12,71

Källa: Riksbanken (utfall). Prognoser från Swedbank, SEB och Danske Bank.

Handlares egna inköpspriser på rekordnivå

De priser som handlare själva möter för de varor de köper in, oftast via partihandeln, har generellt sett haft en uppgång som saknar motstycke i modern tid. Under andra kvartalet ökade dessa priser med 28 procent enligt prisindex för inhemsk tillgång, som sammanfattar prisutvecklingen för varor som antingen producerats i Sverige eller som importerats till Sverige. Om man enbart tittar på tillverkade varor var prisuppgången 24 procent i juli 2022. En del av förklaringen till prisuppgången finns i kronförsvagningen mot dollarn, en annan i de kraftiga prisökningarna på råvaror, men en viktigare faktor är kraftiga prishöjningar i alla led av produktionen, både inhemskt och globalt.

Prisindex för inhemsk tillgång. Förändring från motsvarande månad föregående år. Procent. Data t.o.m. juli 2022.

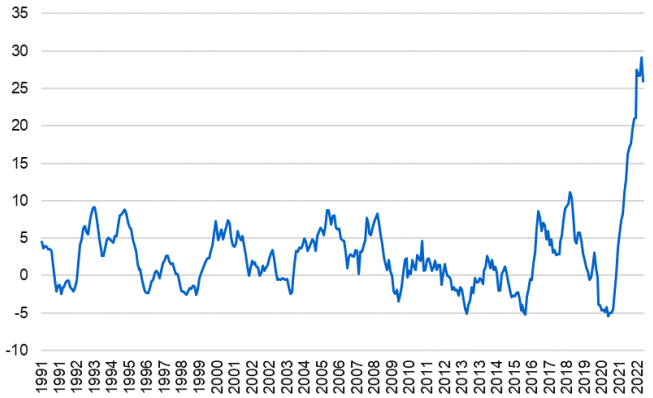

Källa: SCB.

Inte någon gång sedan 1991 har prisuppgången på inhemsk tillgång varit så kraftig som nu. Prisuppgången på runt 25 procent kan jämföras med partihandeln som under andra

kvartalet hade en prisuppgång i sin försäljning på ca 16 procent, och detaljhandeln som samma kvartal hade en prisuppgång på 5,6 procent.

Hushållens totala konsumtion växer fortsatt kraftigt snabbare än detaljhandeln

Hushållens *totala* konsumtion växte med 12,3 procent i löpande priser andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021. Detaljhandeln växte med 4,6 procent enligt detaljhandelsindex (DHI). Tillväxttakten i hushållens totala konsumtion var därmed, för fjärde kvartalet i rad, betydligt högre än detaljhandelstillväxten. En del av den starka tillväxttakten i hushållens totala konsumtion förklaras av att vissa sektorer fortfarande återhämtar sig efter pandemin. Jämförelsetalen från samma period förra året är dock betydligt starkare i kvartal två än under föregående tre kvartal. Stigande inflation på flera tunga utgiftsområden förklarar också en del av de höga tillväxttalen.

Tillväxt i detaljhandelns omsättning (DHI) och hushållens totala konsumtionsutgifter. Förändring mot samma kvartal föregående år. Löpande priser, procent.

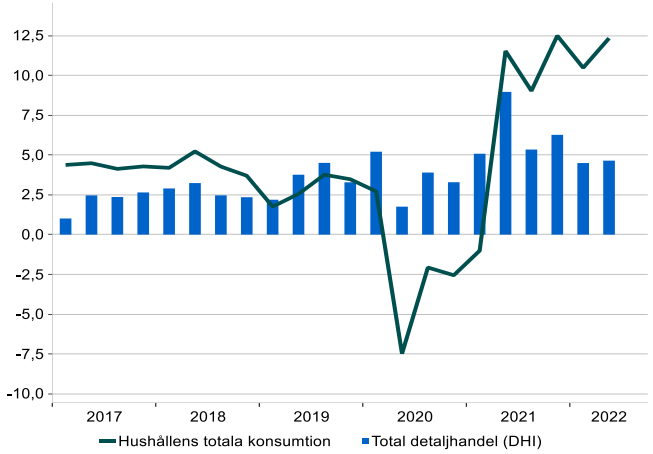

Källa: SCB.

De konsumtionsändamål som växer starkast är, i likhet med de senaste kvartalen, restaurang, café och hotell samt konsumtionen i utlandet. Båda möter från och med kvartal 2 starkare jämförelsetal än tidigare men drivs fortfarande av återhämtningseffekter efter pandemirestriktionerna. Det finns även ett betydande inslag av prishöjningar. Priserna inom restaurang, café och hotell ökade med 8,6 procent andra kvartalet att jämföra med detaljhandelns prisökningar på 5,6 procent.

Utgifter för transport och fordon växer också med nära 20 procent. Utgiftsökningarna drivs primärt av prisökningar på drivmedel. Prisökningar andra kvartalet uppgår till 12,1 procent.

Bostadsutgifterna ökade med 7,5 procent vilket är högt i ett historiskt perspektiv. Prisökningarna var ännu högre, 9,1 procent. Bostadsutgifterna är hushållens tyngsta utgiftspost och kostnadsökningar på det utgiftsområdet får därför stort genomslag på övrigt konsumtionsutrymme.

Tillväxt och prisutveckling i urval av hushållens konsumtionsutgifter. Förändring mot samma kvartal föregående år. Procent.

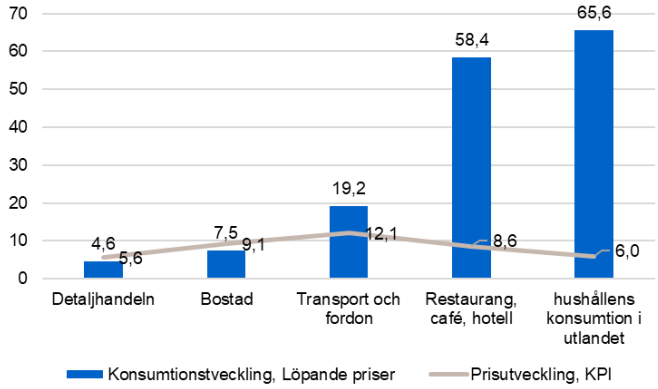

Källa: SCB. Prisutveckling i hushållens konsumtion i utlandet har beräknats genom implicitprisökning mellan tillväxt i löpande och fasta priser i hushållens konsumtionsutgifter.

Sammanfattningsvis förklaras den kraftiga tillväxten i vissa av hushållens utgiftsposter fortsatt i huvudsak av svaga jämförelsetal till följd av tidigare pandemirestriktioner, även om inslaget av prishöjningar är betydande. Detta gäller i huvudsak konsumtion på café och restaurang och konsumtion i utlandet. Dessa utgiftsområden är dock små i förhållande till hushållens utgifter för bostad, transport och detaljhandelsvaror vilka tillsammans svarar för nära 80 procent av hushållens konsumtionsutgifter (se nedanstående figur). Det innebär att genomslaget av pandemieffekter på hushållens konsumtionsutveckling numera är ganska liten.

Konsumentprisindex (KPI) efter varu-/tjänstegrupp, vägningstal (andel av totala hushållsutgifter) 2022.

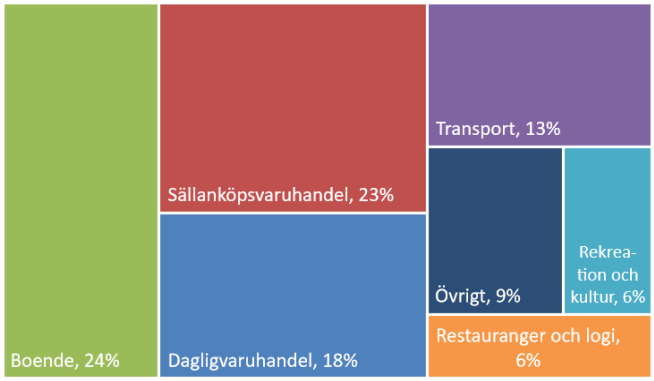

Källa: SCB, Konsumentprisindex, egna beräkningar.

Den kraftiga tillväxten i hushållens totala konsumtionsutgifter i löpande priser drivs nu i stället, vilket tidigare konstaterats, av inflationen som är hög i flera av de större utgiftsområdena.

Den ackumulerade inflationen under perioden januari-juli 2022 uppgick enligt KPI till 6,4 procent. Dagligvaruhandeln stod för 18 procent och sällanköpsvaruhandeln för 15 procent av den totala prisuppgången. Prisuppgångarna i detaljhandeln bidrog alltså till sammanlagt cirka 33 procent av den totala inflationen på 6,4 procent (dvs 2,1 procentenheter av de 6,4) samtidigt som den står för 41 procent av konsumtionsutgifterna. Det innebär att detaljhandeln bidrog mindre till den totala inflationen än genomsnittet och att priserna i detaljhandeln ökade långsammare än inflationen totalt under året så här långt. Detta gäller i huvudsak sällanköpsvaruhandeln,

dagligvaruhandeln bidrar enbart obetydligt mindre till genomsnittsinflationen jämfört med dess andel av konsumtionsutgifterna. Inom delbranscherna i sällanköpsvaruhandeln finns dock stora variationer. Se mer om detta i nästföljande avsnitt.

Mest inflationsdrivande under 2022 till och med juli är transporter som står för ungefär 13 procent av hushållens utgifter men 23 procent av inflationen. Det är främst drivmedelskostnaderna för fordon som har ökat. Även boendekostnaderna svarar för en högre andel av den totala inflationen, 30 procent, än dess andel av hushållsutgifterna, 24 procent. Inflationsdrivaren är i det senare fallet främst ökade elkostnader.

Andel av totala hushållsutgifter och andel av bidraget till total inflation, fördelat per utgiftsposter, jan-jul 2022.

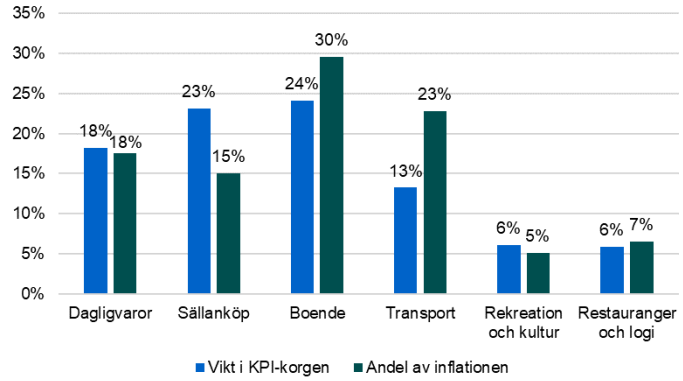

Källa: SCB, Konsumentprisindex, egna beräkningar.

Mycket deppiga hushåll

Hushållens syn på det *ekonomiska läget i Sverige* på 12 månaders sikt var som mest positiv i juni i fjol. Sedan dess har indikatorn rasat ner klart under nollstrecket till -52 i augusti 2022. Indikatorn för hushållens syn på svensk ekonomi i dagsläget pekar även den nedåt och landar på -79 i augusti – detta är den lägsta nivån på indikatorn sedan juli 2009. Samtidigt befinner sig hushållens syn på sin *egen ekonomiska situation* i dagsläget på den lägsta nivån sedan mitten på 90-talet. Hushållens bedömda risk för arbetslöshet – som stigit något de senaste månaderna – är fortsatt på en relativt låg nivå, sett ur ett historiskt perspektiv.

Hushållens syn på svensk ekonomi och den egna ekonomin. Nettotal, data t.o.m. augusti 2022.

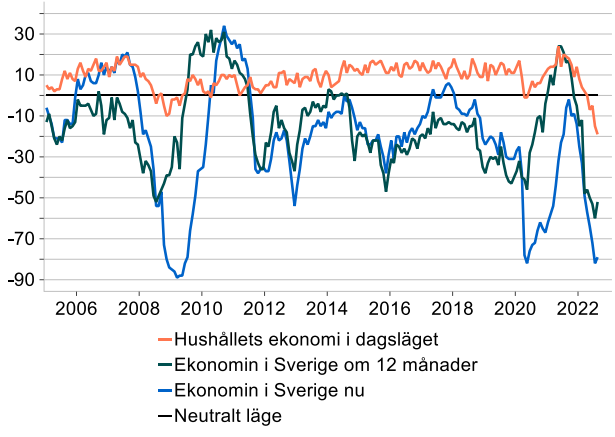

Källa: Konjunkturinstitutet.

Handelsbarometern: Nedgång för sjätte månaden i följd

Handeln har inte haft det lätt i år med en rad försvårande omständigheter som har avlöst varandra; coronarestriktioner, fraktproblematik, kriget i Ukraina och kostnadsökningar. Konsumenterna har också fått ett tuffare läge när elräkningarna och drivmedelspriserna har stuckit iväg. Lägg därtill höjda räntekostnader och en generellt högre prisnivå som tär på ekonomin. Dessa faktorer gör att utrymmet som hushållen har att lägga på konsumtion har minskat. I Handelsbarometern visade sig det ansträngda läget i augusti genom en nedgång i framtidsindikatorn för sjätte månaden i följd. Indexet som visar handlarnas syn på detaljhandeln i stort sjönk till 85,7, vilket är en bra bit under neutralläget 100, men är ändå bättre än under pandemins mest kritiska period våren 2020. Synen på den egna verksamheten har också haft en nedåtgående utveckling i år men inte i samma omfattning som uppfattningen om läget för detaljhandeln överlag. Handlarna tenderar att ha en mer optimistisk syn på sin egen verksamhet jämfört med handeln i stort och i år har skillnaden mellan dessa två ökat. I augusti uppmättes index över egna verksamheten till 94,9.

Handelsbarometerns framtidsindikator avseende egen butik och hela detaljhandeln t.o.m. augusti. Index 100 = neutralläge

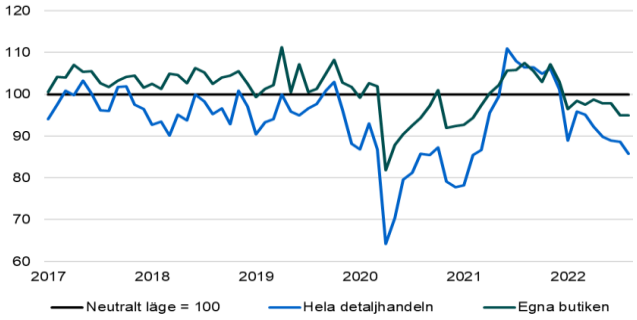

Källa: Handelsbarometern, Svensk Handel.

Lönsamhet: Ökade inköpspriser tär på handlarnas marginaler

Handlarnas syn på lönsamheten har sjunkit i takt med att inköpspriserna och kostnaderna kraftigt har stigit. Även om många handlare har höjt priserna i konsumentledet så har det, i den tuffa konkurrensen, varit svårt att höja i samma omfattning som kostnadsökningarna de själva mött. Det har gjort det svårt att behålla samma marginaler som tidigare och lönsamhetsomdömena har för samtliga delar av handeln varit på nedgång hela året.

Det klart svagaste lönsamhetsomdömet rapporterar dagligvaruhandeln, vars ekonomiska situation är den sämsta på flera år. Sällanköpsvaruhandeln uppger att lönsamheten i den egna butiken visserligen är bättre nu än exempelvis i pandemins inledning när folk inte ville vistas i butikerna, men den ligger en bit under neutralläget 100. Att hushållen nu möter ökade kostnader på flera håll kan innebära en utmaning för exempelvis sällanköpsvaruhandeln. E-handeln hade överlag en gynnsam utveckling under pandemin, men kämpar nu med en lönsamhet som är sämre än normalt. Även partihandelns

optimism har avtagit och lönsamheten i den egna verksamheten är den svagaste sedan den började mätas i februari 2021.

Lönsamhetsomdöme för den egna butiken/verksamheten t.o.m. augusti 2022, per bransch. Index 100 = neutralläge

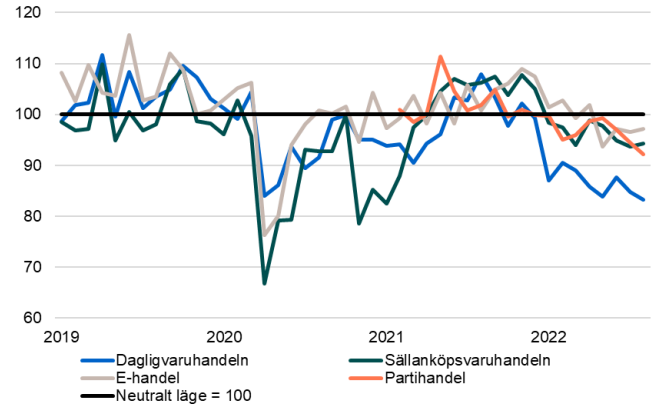

Källa: Handelsbarometern, Svensk Handel.

Anställningsplanerna inom dagligvaru- och sällanköpsvaruhandeln föll kraftigt i andra kvartalet

Efter fyra kvartal med höga förväntningar på antal anställda, vände förväntningarna tvärt ner i det andra kvartalet inom dagligvaru- och sällanköpsvaruhandeln. Samtidigt är det fortsatt en större andel handlare som anger att antalet anställda kommer öka än som anger att det kommer minska de kommande tre månaderna. I partihandeln sjönk förväntningarna en aning i andra kvartalet, men ligger trots detta på en hög nivå.

Förväntningar på antal anställda inom handeln t.o.m. andra kvartalet 2022, nettotal.

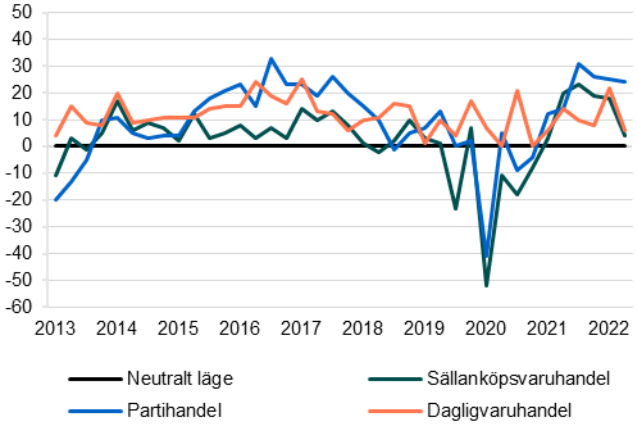

Källa: Konjunkturinstitutet.

Viss ljusning i företagarnas bedömning av leveranstider och priser

Varje månad frågar Swedbank och Silf totalt 400 inköpschefer i tillverkningsindustrin och tjänsteindustrin om utvecklingen i deras verksamhet *jämfört med närmast föregående månad*. Svaren på dessa frågor sätts samman till ett så kallat *inköpschefsindex* där ett värde över 50 anses indikera en uppgång i konjunkturen för industri-/tjänsteföretagen. Ett värde under 50 indikerar en nedgång.

Tjänstesektorns nulägesbedömning t.o.m. maj 2022, ej säsongsrensat

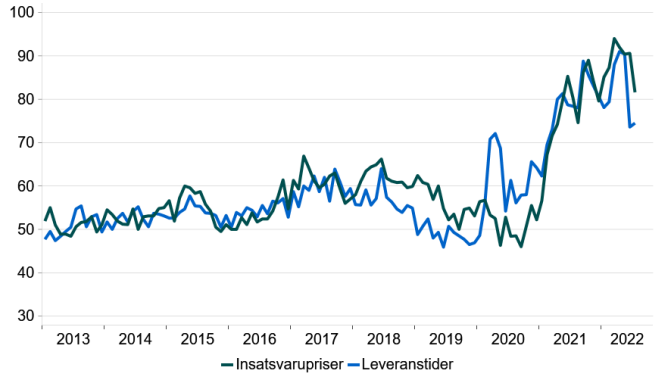

Källa: Swedbank/Silf

Tjänsteföretagens bedömning av leveranstider och insatsvarupriser stod som högst i mars/april i år. Sedan dess har dessa fallit tillbaka, och då främst leveranstiderna. Inom tillverkningsindustrin är nedgången än mer tydlig och ger bilden av fortsatt kortade leveranstider och sjunkande priser.

Nedgång i containerpriserna

I Kina råder fortsatt en ”Zero-covid”-policy, och i dagsläget finns det lite som talar för att denna ska slopas i närtid. Samtidigt har exempelvis krav på karantän för inresande gått från tre veckor till en vecka i vissa regioner. Även om Kina inte kommer släppa alla restriktioner över en natt och återgå till det normala – vilket skulle lösa mycket av flaskhalsarna i de+ globala leveranskedjorna – är det rimligt att anta att utvecklingen kommer ske successivt härifrån. Det globala genomsnittliga priset på containerfrakt har nära halverats sedan augusti i fjol, och trenden är fortsatt sjunkande priser och större utbud av containrar. Det som främst pressar det genomsnittliga priset globalt är rutterna mellan Kina och USA:s västkust, där priset för en 40 fots container fallit kraftigt sedan i vintras. Fraktpriserna till norra Europa har fallit, men bara för att plana ut på en fortsatt mycket hög nivå kring 10 000 dollar per 40-fotscontainer.

Containerfraktpriser per 40-fotscontainer, USD

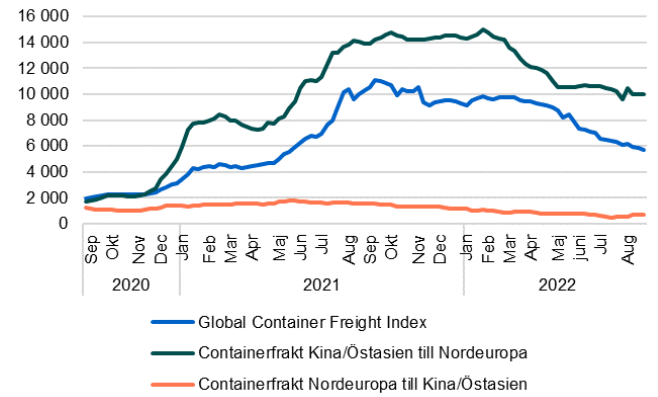

Källa: Freightos Baltic. Data t.o.m. 26 augusti 2022.

Elpriset når nya rekordnivåer

Från mitten av juli och fram till början på augusti sjönk drivmedelspriserna markant, som en direkt effekt av lägre oljepriser. Under sommaren har trenden varit sjunkande pris på råvaror såsom industrimetaller, mjuka råvaror som vete, majs och kaffe. I takt med att det under sommaren kommit in data som indikerar att inflationen - framför allt i USA – kanske har toppat för den här gången har råvarumarknaderna handlat ner priset på dessa råvaror. En ökad oro för recession har också bidragit till lägre råvarupriser – däribland priset på olja. Sedan början av augusti har oljepriset börjat röra sig uppåt igen, eftersom oljekartellen Opec kan komma att strypa produktionen framgent, som ett svar på rykten om att nytt kärnavtal mellan EU/USA och Iran. Ett avtal skulle möjliggöra för Iran att öka sin produktion av olja med 1 miljon fat per dag, vilket skulle pressa priset markant. Förhoppningarna om ett avtal höjdes när uppgifter om ett slutgiltigt utkast på avtal hade tagits fram. Det är däremot mycket osäkert om huruvida ett avtal kommer att slutas eller ej, och det är ännu inget som oljemarknaden verkar prisa in heller.

Utveckling av drivmedels- och elpriser i Sverige

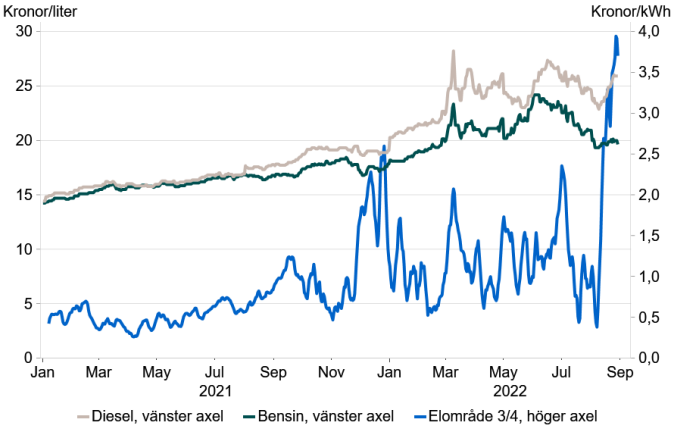

Källa: OKQ8, Nord Pools spot-priser samt egna beräkningar

Mellan 2010 och 2020 låg spot-priset för el på elbörsen Nord Pool på cirka 35 öre/kWh, och volatiliteten i priset var relativt låg under denna tidsperiod. Från och med 2021 och framåt har priset legat på 98 öre/kWh - nära tre gånger så högt som mellan 2010–2020. Tittar man från september 2021 och framåt ligger snittpriset på cirka 130 öre per kWh eller knappt fyra gånger så högt som det historiska genomsnittet. För konsumenter ligger den totala kostnaden inklusive skatter och elcertifikat på ungefär den dubbla nivån.

Efter en julimånad som präglades av märkbart lägre elpriser i elområde 3 och 4, tog de rejäl fart i mitten av augusti. En bidragande orsak till rusningen i elpriset är att Gazprom adresserat att de kommer behöva stänga av Nord Stream 1 – gasledningen som går mellan Ryssland och Tyskland genom Östersjön - för underhåll mellan 31 augusti och 2 september. Bedömare ser risken att det ryskstatliga gasbolaget nu stänger av gastillförseln till Tyskland och övriga Europa för att sedan hålla det stängt. Detta har fått terminskontrakt på el som förfaller i december att skjuta i höjden och mycket talar för att vintern kommer bli dyr för både företagare och hushåll.

Aktiemarknaden vänder ner efter stark återhämtning i sommar

Efter en blodröd börsmånad i juni vände världens börser upp i juli och början av augusti. En förhoppning om att inflationen toppat i USA och en mjukare centralbank gav bränsle åt börserna. Hoppet förbyttes däremot mot förtvivlan under andra halvan av augusti, inför det årliga mötet i Jackson Hole. Fedchefen Jerome Powell gav där ett klart besked: inflationen kommer fortsätta bekämpas och det lär medföra lidande för den amerikanska ekonomin. Den största nedgången ses bland de svenska börsbolagen inom handeln, som nu backat nära 10 procent sedan början av 2020.

Utveckling på Stockholmsbörsen sedan januari 2020

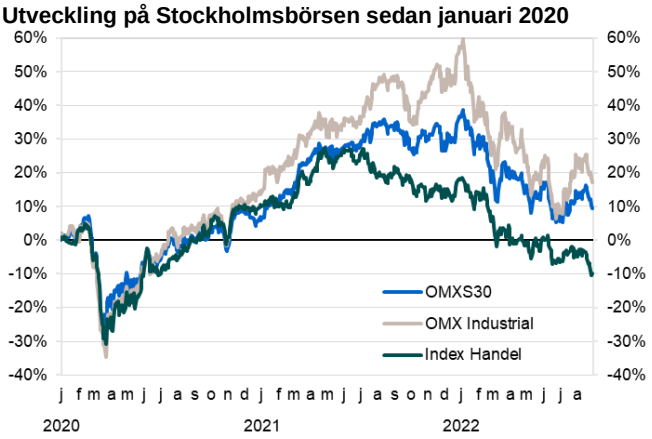

Källa: Börsdata och egna beräkningar

Svag volymförsäljning och hög inflation i detaljhandeln

I *detaljhandeln som helhet* ökade omsättningen enligt DHI med 4,6 procent andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021. I fasta priser (volym) minskade detaljhandeln med 1 procent.

Detaljhandelns tillväxt andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021.

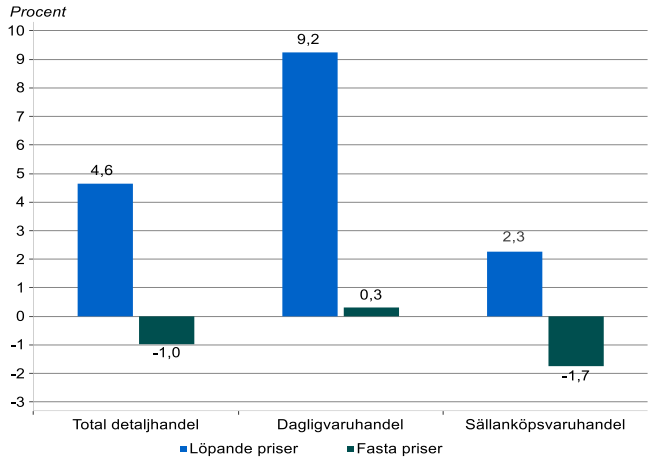

Källa: SCB, Detaljhandelsindex (DHI). Obs! Dagligvaruhandel exkl. Systembolaget.

I *dagligvaruhandeln* ökade omsättningen under andra kvartalet med 9,2 procent i löpande priser. Försäljningstillväxten mätt i volym (fasta priser) ökade enbart med 0,3 procent. Omsättningsökningen drivs därmed nästintill uteslutande av kraftiga prisökningar, 8,9 procent.

I *sällanköpsvaruhandeln* växte försäljningen under andra kvartalet med 2,3 procent i löpande priser. Omsättningen i volym minskade med 1,7 procent. Därmed uppgick prisökningarna inom sällanköp på total nivå till 4 procent enligt SCB:s kvalitetsjusterade fastprisberäkningar.

Prisökningarna i både dagligvaruhandeln och sällanköpsvaruhandeln är de högsta i tillgänglig offentlig statistik från 1992 och framåt.

Återhämtning efter Covidrestriktionerna pågår fortfarande i flera branscher

Flertalet av de delbranscher i detaljhandeln som drabbades hårt försäljningsmässigt under covidpandemin uppvisar fortfarande kraftiga återhämtningseffekter. Kläder och skor växer med 19,6 respektive 21,3 andra kvartalet 2022. Urhandeln växer med 19,7 procent. En del av omsättningsökningen beror på prisökningar men i huvudsak beror den starka tillväxten på att jämförelsetalen är så pass svaga 2020 och 2021.

Omvänt presterar flera av de branscher som gynnades under pandemin nu svaga tillväxttal. Trots betydande prishöjningar backar omsättningen i möbel-, bygg-, sport- och trädgårdshandeln.

Tillväxt i detaljhandeln andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal föregående år, löpande priser, procent.

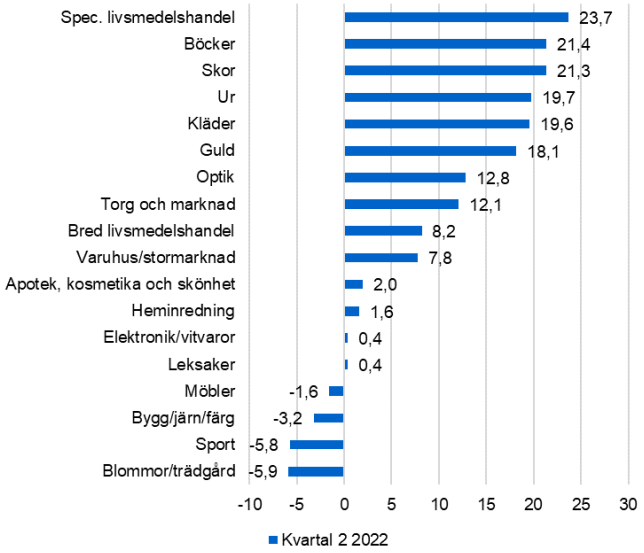

Källa: SCB, Detaljhandelsindex (DHI).

Stigande priser är en viktigare påverkansfaktor än så länge på försäljningsutvecklingen. Även om prisutvecklingen i sällanköpsvaruhandeln som helhet är lägre än i många andra sektorer ökar den just nu kraftigare än på flera decennier. Det föreligger dock kraftiga variationer mellan branscherna. Mest ökar priserna i möbel- och heminredningshandeln. Även i bygg-, järn- och färghandeln, bokhandeln, blomster- och trädgårdshandeln samt flera andra branscher är prisökningarna betydande.

Prisutveckling i detaljhandeln andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal föregående år, procent.

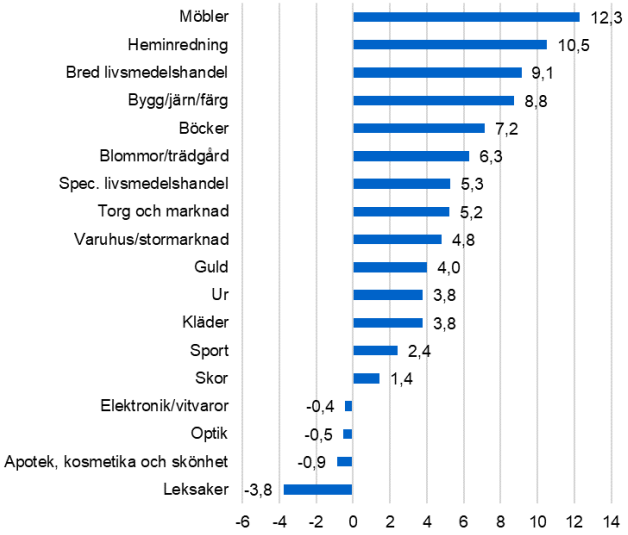

Källa: SCB, Detaljhandelsindex. Skillnad mellan löpande och fasta priser.

Prisökningarna är generellt högst i branscher där efterfrågan varit hög under pandemin, i vissa fall parat med kraftiga utbudsstörningar på grund av bland annat fraktproblem och råvarubrist. I kombination med andra inflationsdrivande faktorer som ökade el- och bränslekostnader har detta pressat upp priserna. Det föreligger nu ett relativt tydligt samband mellan volymförsäljningsutveckling och prisutveckling. Flertalet av de

branscher där priserna ökar mest har även kraftiga försäljningsminskningar i volym. Det finns dock några undantag, bokhandeln uppvisar exempelvis hög omsättningsutveckling i volym, 14,2 procent, trots prisökningar på 7,2 procent.

E-handeln backade 15 procent andra kvartalet

Under 2022 har många konsumenter återvänt till butikerna efter att de sista restriktionerna kring covid-19 togs bort. Därmed har e-handeln fått svårt att matcha de kraftiga tillväxttal som uppvisades under pandemin. Som helhet backar e-handelskonsumtionen med 15 procent andra kvartalet. Endast e-handeln med barnartiklar och leksaker har positiva tillväxttal andra kvartalet. Övriga kategorier backar, flera av dem kraftigt. Elektronikhandeln minskar mest med 26 procent följt av bokhandeln som backar med 14 procent.

Omsättningstillväxt i e-handeln första kvartalet 2022 jämfört med 2021, löpande priser, procent.

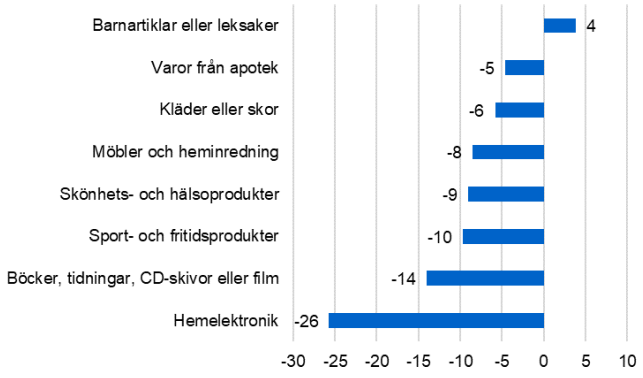

Källa: E-handelsindikatorn. Svensk Handel, Novus.

Svenska konsumenters e-handel från utlandet ökar svagt med 0,2 procent i kvartal 2 jämfört med samma period förra året. Utvecklingen i juli var dock mycket svag jämfört med fjolåret och ackumulerat januari till och med juli backar e-handeln från utlandet kraftigt, 5,2 miljarder kronor hittills i år jämfört med 7,9 miljarder 2021.

Omsättning i e-handeln från utlandet, miljarder kronor, löpande priser.

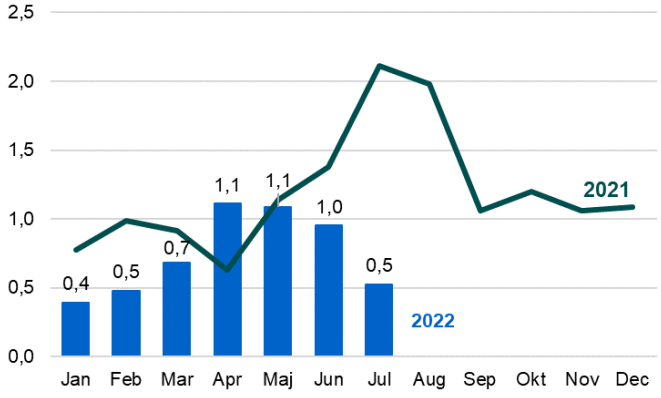

Källa: E-handelsindikatorn. Svensk Handel, Novus.

Detaljhandelns utsikter för 2022

Detaljhandeln står inför utmaningar när hushållens elräkningar skjuter i höjden, räntebetalningarna stiger och inflationen sticker i väg. Andelen av lönen som kan läggas på konsumtion har helt enkelt blivit mindre. Dessutom kan hushållen antas vilja prioritera att lägga pengar på sådant som uteblev under pandemin såsom resor, konserter och restaurangbesök. I vår senaste bedömning över detaljhandelns utsikter för helåret 2022 antog vi att hushållens konsumtion skulle mattas av först till hösten, men statistik över sommarens försäljning visar att den var svagare än förväntat och, mätt i volym, sjunkit i juni och juli inom såväl sällanköpsvaruhandeln som dagligvaruhandeln. Förutsättningarna inför hösten har också försämrats de senaste månaderna med en något högre inflationsnivå samt en förmodan om ytterligare stigande elräkningar framöver. Med bakgrund av detta sänker vi prognosen för *detaljhandelns försäljningsvolym* för helåret 2022 från 0,7 procent till minus 1,1 procent. Vi räknar med en prisökning inom detaljhandeln på 5,8 procent, vilket innebär en tillväxt på 4,7 procent i löpande priser.

Under pandemin gick delar av sällanköpsvaruhandeln som tåget. Inte minst spenderades pengar på hemmet, altaner byggdes och inredningen hemma uppdaterades. Dessa utgifter väntas falla tillbaka och minska i volym under 2022.Samtidigt har klädhandeln, som visade motsatt utveckling som järn, bygg och inredning under pandemin, gått hyggligt hittills i år och väntas visa en ökad försäljningsvolym 2022. I lågkonjunktur och orostider är det köp som kan anses vara icke-nödvändiga som hushållen främst drar in på, vilket vanligtvis drabbar sällanköpsvaruhandeln. På grund av det än mer ansträngda läget för hushållens ekonomi reviderar vi ned *sällanköpsvaruhandelns försäljningsvolym* från 0,5 till minus 2,2 procent för helåret 2022. Därtill tillkommer prisutvecklingen som väntas bli 3,8 procent. Det innebär att sällanköpsvaruhandeln väntas växa med 1,6 procent i löpande priser under 2022.

Livsmedel är det sista man drar in på i en lågkonjunktur, men när hushållen tvingas hålla hårdare i plånboken kan ökade priser få konsumenter att tänka en gång extra vad de stoppar i varukorgen. Dagligvaruhandeln hade en stark inledning på året, men har, mätt i volym, visat en något svagare utveckling på sistone än vi förväntade oss för några månader sedan. Vi bedömer att utsikterna för 2022 försämrats även för *dagligvaruhandeln* och reviderar ner den tidigare prognosen på försäljningen mätt i volym från 1,0 procent till 0,4 procent. Inflationen inom dagligvaruhandeln bedömer vi blir 8,6 procent, vilket innebär en tillväxt på 9,0 procent i löpande priser för 2022.

2023 blir kärvare för hushållen, bland annat till följd av att räntekostnaderna stiger samtidigt som elkostnaderna kan förmodas ligga kvar på en hög nivå. En försämrad konjunktur och ökad arbetslöshetrisk har också stor betydelse. Vi bedömer att prisutvecklingen i detaljhandeln faller tillbaka något under 2023, men fortsatt ligger kvar på en hög nivå. Sammantaget bedömer vi att försäljningsvolymen inom detaljhandeln kommer att vara i stort sett oförändrad 2023, där dagligvaruhandeln väntas öka något medan sällanköpsvaruhandeln fortsätter att minska i volym.

Kraftiga prisuppgångar i partihandeln

Partihandeln växte med 18,6 procent i löpande priser andra kvartalet 2022. Det är ungefär i nivå med de två senaste kvartalen. Tillväxttalen i löpande priser de senaste tre kvartalen är de högsta i SCB:s statistikserie från 2001 och framåt. Det är fortsatt kraftiga prisuppgångar som driver tillväxten. Volymtillväxten är 2,2 procent vilket ger en implicitprisutveckling på 16,4 procent under kvartalet.

Omsättningstillväxt i partihandeln andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021, procent.

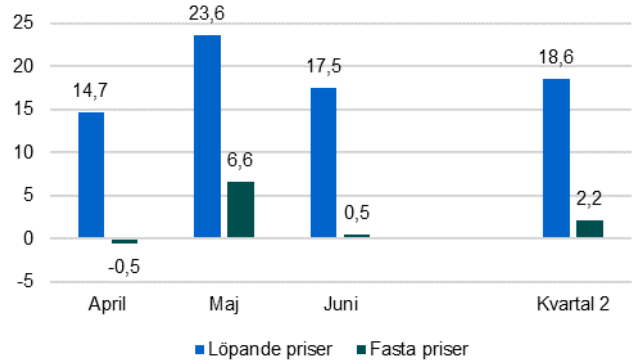

Källa: SCB. Omsättning i partihandeln.

Samtliga av partihandelns större delbranscher presterar, också det i likhet med föregående två kvartal, höga eller mycket höga tillväxttal i löpande priser. Omsättningen i volym minskar dock i partihandeln med hushållsvaror vilket även var fallet i kvartal 1. Prishöjningarna uppgår till mellan 10 och 15 procent i samtliga större delbranscher förutom i den specialiserade partihandeln med insatsvaror till industrin där prisökningen, i likhet med föregående kvartal, uppgick till nära 30 procent. I annan specialiserad partihandel ingår bland annat partihandel med bränsle. Kraftigast volymtillväxt har dock partihandeln med informations- och kommunikationsutrustning som växte med nästan 10 procent i fasta priser.

Omsättningstillväxt och prisutveckling inom partihandeln andra kvartalet 2022 jämfört med samma kvartal 2021, utvalda branscher, procent.

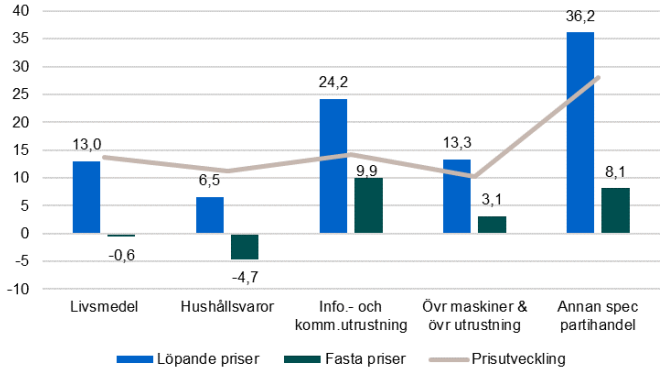

Källa: SCB. Omsättning i partihandeln.

Prisutvecklingen i hela partihandeln var 17 procent i både maj och juni 2022, vilket är de högsta inflationssiffrorna i SCB:s statistikserie från 2001 och framåt. Uppgången drivs främst av handel med råvaror men även partihandeln med hushållsvaror respektive livsmedel uppvisar under 2022 de högsta prisökningarna någonsin i SCB:s statistikserie.

Implicitprisutveckling samt omsättningsutveckling i löpande och fasta priser inom partihandeln, jan 2020 t.o.m. jun 2022.

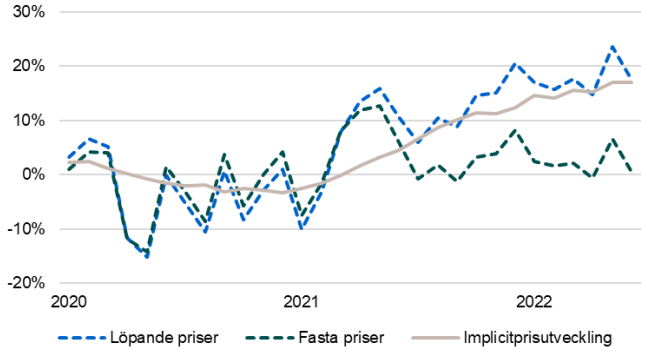

Källa: SCB. Omsättning i partihandeln.

Partihandelns utsikter för 2022

Utsikterna för svensk ekonomi under andra halvåret 2022 har försämrats ytterligare under sommaren. Högre inflation än tidigare förväntat, signaler om mycket höga elpriser kommande vinter, höjda räntor och sjunkande tillgångsvärden pressar hushållen som sannolikt kommer att dra ner ännu kraftigare på konsumtionen än vad som tidigare beräknats. Det innebär i sin tur att utsikterna för partihandeln med livsmedel respektive hushållsvaror ytterligare försämrats.

Den globala konjunkturen väntas också försvagas mer än man tidigare trott. Hög inflation och risk för energibrist när ryska gasleveranser upphör präglar euroområdet. Både export- och importtillväxt väntas försvagas mer än tidigare prognoser indikerat vilket antas leda till minskade volymer i partihandeln med övriga maskiner och övrig utrustning samt i annan specialiserad partihandel.

Vi reviderar med anledning av det ytterligare försämrade konjunkturläget ned prognosen för omsättningsutvecklingen i *fasta priser* helåret 2022 från 1,5 procent till 0,5 procent. Eftersom prisökningstakten under sommaren har varit kraftigare än förväntat och väntas fortsätta vara det under resten av året bedömer vi nu att prisökningarna uppgår till 15 procent under helåret 2022 i stället för tidigare prognostiserade 10 procent. Det medför att omsättningstillväxt i *löpande priser* revideras upp från tidigare bedömda 11,5 procent till 14,5 för partihandeln 2022.

För 2023 är bedömningen att prisökningarna mattas av från nuvarande höga nivåer och att volymtillväxten fortsätter att utvecklas svagt till följd av ett ytterligare försämrat konjunkturläge. Partihandeln bedöms växa med 1 procent i volym och 2,5 procent i löpande priser.

Antal varsel fortsatte stiga från låga nivåer till och med juni

Sedan andra kvartalet 2021 har antalet varsel om uppsägning inom handeln hållits på låga nivåer. Under december 2021 var antalet varslade endast 72 personer, vilket är det lägsta antalet uppmätt under mätperioden. Även under början på 2022 var antalet varslade relativt lågt; under januari och februari varslades 173 respektive 166 personer**.**

Från och med mars steg antalet varsel något. Antalet varsel fortsatte sedan att stiga ytterligare till och med juni 2022 då 335 personer varslades. Under juli varslades endast 130 personer. Sammantaget varslades 944 personer om uppsägning andra kvartalet 2022, vilket är lägre än det historiska genomsnittet men 62 procent fler jämfört med samma period föregående år.

Hur många av de varslade som i slutändan blir uppsagda är oklart, det är erfarenhetsmässigt färre än antalet varsel, men varsel är konjunkturkänsliga och kan ses som en antydan kring utvecklingen av arbetsmarknaden framöver.

Antal varslade personer per månad inom handeln, januari 2020-juli 2022

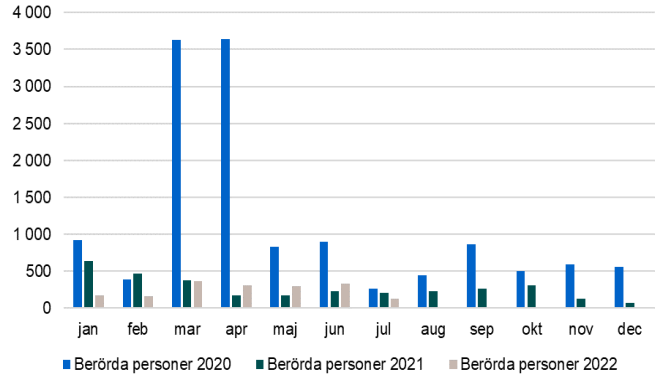

Källa: Arbetsförmedlingen.

Antalet arbetade timmar inom handeln fortsatt på höga nivåer under andra kvartalet

Eftersom sysselsättningsstatistiken för närvarande är under omarbetning hos SCB och inte går att jämföra över tid tittar vi i stället på utvecklingen av lönesumman, de genomsnittliga timlönerna enligt konjunkturlönestatistiken och antalet arbetade timmar. Antalet arbetade timmar kan beräknas med bra precision utifrån de två förra variablerna.

Först under andra kvartalet 2021 var sysselsättningen i handeln (mätt i antal arbetade timmar) fullt återhämtad till 2019 års nivå efter ett tapp på drygt 4 procentenheter under coronapandemins inledande fas.

Tredje kvartalet 2021 kunde en tydlig ökning jämfört med 2019 utläsas och antalet arbetade timmar har sedan fortsatt stiga. Andra kvartalet 2022 uppvisade en hög nivå på antalet arbetade timmar, om än inte lika hög som föregående kvartal. Antalet arbetade timmar steg 3,9 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år.

Det ökade antalet varsel till och med juni, om än från låga nivåer, i kombination med fler och större konkursföretag under andra kvartalet jämfört med föregående kvartal, indikerar däremot en svagare utveckling under senare delen av hösten.

Trots detta revideras prognosen för sysselsättningen inom handeln som helhet, mätt i antal arbetade timmar, upp från 1,1 procent till 3 procent för helåret 2022. Till grund för detta ligger att de första två kvartalen i år varit starkare än förväntat, och att avmattningen skett långsammare. De negativa effekterna på sysselsättningen väntas i stället komma under 2023, då antalet arbetade timmar förväntas öka med endast 0,6 procent. Prognosen för 2023 baseras huvudsakligen på hur vi bedömer att volymförsäljningen kommer att utvecklas inom detalj- och partihandeln samt företagens sjunkande förväntningar på antal anställda inom framför allt sällanköps- och dagligvaruhandeln. Huvuddelen av den svagt ökande sysselsättningen nästa år väntas därför ske inom partihandeln.

Utveckling av antal arbetade timmar inom handeln per kvartal jämfört med samma kvartal föregående år, procent

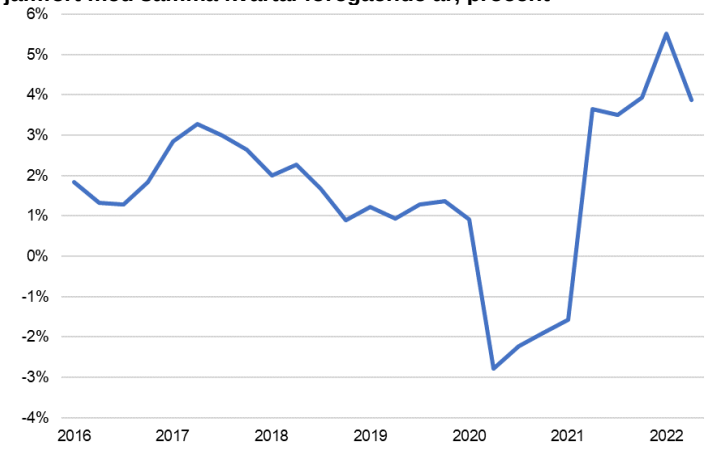

Källa: SCB och Svensk Handel, egna beräkningar. Avser SNI 45-47.

27 procent fler anställda drabbade av konkurser under andra kvartalet

Under andra kvartalet 2022 gick totalt 340 handelsföretag i konkurs, vilket är drygt lika många som under motsvarande period föregående år. Majoriteten av dessa, 168 företag, var verksamma inom detaljhandeln, vilket kan jämföras med 179 företag motsvarande kvartal föregående år.

Antal företagskonkurser inom handeln och antal anställda som berörs t.o.m. andra kvartalet 2022

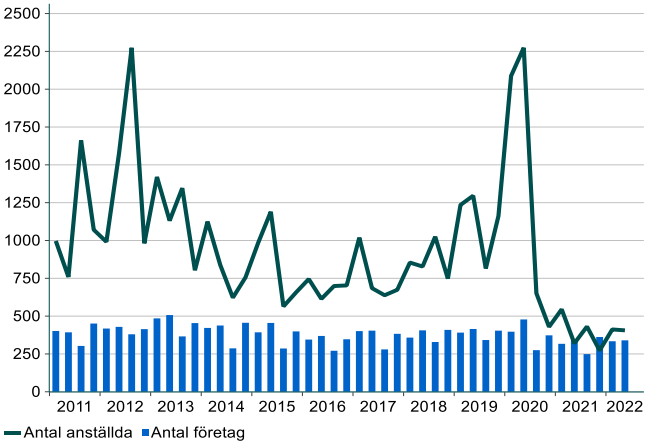

Källa: Tillväxtanalys.

Totalt 406 anställda berördes av dessa konkurser under andra kvartalet, en ökning med 27 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Flest anställda drabbade av konkurser återfinns inom detaljhandeln där totalt 249 anställda drabbades under andra kvartalet.

Antalet partihandelsföretag som gick i konkurs ökade med 15 procent. Partihandelsföretagen som gick i konkurs andra kvartalet 2022 hade fler anställda jämfört med motsvarande kvartal föregående år då en stor del av konkursföretagen inom partihandeln bestod av få eller inga anställda.

Sammantaget januari till och med augusti 2022 sticker detaljhandeln ut jämfört med andra branscher med en ökning av antalet konkurser på nästan 50 procent jämfört med samma period 2021, vilket kan förklaras av en tydlig ökning i antalet konkurser under augusti jämfört med föregående månader.

Andelen personer som brukar arbeta hemifrån har ökat efter pandemin

Sedan januari 2021 mäter SCB med hjälp av extrafrågor i arbetskraftsundersökningarna (AKU) förekomsten av hemarbete. Frågorna ställs till de personer som arbetat något under mätveckan och undersöker huruvida de arbetat hemifrån helt eller delvis på grund av corona. I diagrammet redovisas andelen i åldern 20-64 som uppgett att de arbetat hemifrån hälften eller mer av dagarna samt de som uppgett att de brukar arbeta hemifrån.

Från och med att coronarestriktionerna togs bort i februari 2022 sjönk andelen som uppgav att de arbetade hemifrån hälften eller mer av tiden på grund av corona tydligt; under maj och juni 2022 var andelen endast drygt 4 procent, vilket kan jämföras med fler än var tredje i början av 2021.

Andel personer som arbetat hemifrån minst hälften av sin arbetstid till följd av pandemin samt de som brukar arbeta hemifrån. Avser hela arbetsmarknaden och de som är i arbete.

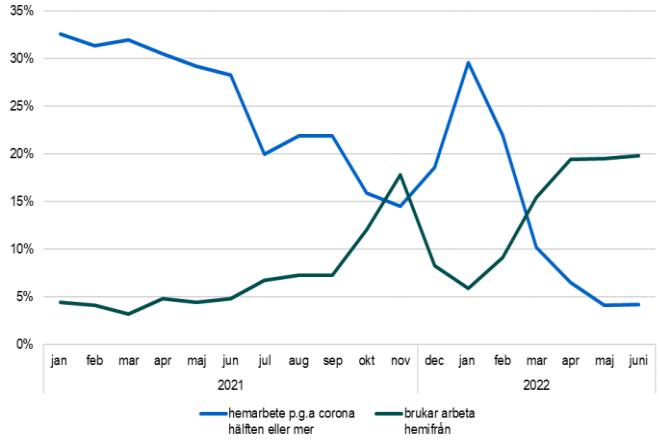

Källa: SCB, AKU extrafrågor relaterade till covid-19. Avser personer 20-64 år.

Detta samtidigt som andelen som uppgav att de brukar arbeta hemifrån ökat successivt sedan borttagandet av restriktionerna i februari 2022. Under april till och med juni 2022 uppgav drygt en femtedel att de brukar arbeta hemifrån, vilket kan jämföras med färre än fyra procent under första kvartalet 2021. Detta tyder på att pandemin medfört ett förändrat beteende då det kommer till hemarbete; trots att det inte längre krävs på grund av corona är det väsentligt mer förekommande än innan pandemin.

Nyckeltal för handeln

Utveckling i procent från motsvarande period föregående år

Procentuell utveckling i löpande priser om inget annat anges	2020 K1	2020 K2	2020 K3	2020 K4	2020 Helår	2021 K1	2021 K2	2021 K3	2021 K4	2021 Helår	2022 K1	2022 K2
BNP, hushållens inkomster och konsumtion												
BNP fasta priser	1,0	-7,5	-1,0	-0,9	**-2,2**	-0,4	10,1	4,2	6,5	**5,1**	4,3	3,4
Hushållens disponibla inkomster, löpande priser	3,3	-4,7	0,8	2,6	**0,3**	3,3	6,7	5,1	4,2	**4,8**	6,2	6,3
Hushållens konsumtionsutgifter, löpande priser	2,7	-7,5	-2,1	-2,6	**-2,4**	-1,0	11,5	9,0	12,5	**8,0**	10,5	12,3
Detaljhandelns försäljning[1] och e-handelsutveckling[2]												
Hela Detaljhandeln	5,2	1,3	3,1	2,9	**3,1**	4,5	8,6	5,4	5,6	**6,1**	4,5	4,6
E-handel	16	49	39	-	**40**	55	11	7	-18	**6,0**	-13	-15
Dagligvaruhandeln totalt	8,0	2,4	2,5	4,3	**4,2**	1,6	1,5	1,4	0,2	**1,2**	5,1	9,2
E-handel	27	114	101	136	**95**	128	27	3	-17	**24**	-19	-28
Sällanköpsvaruhandeln totalt	3,1	0,6	3,5	2,1	**2,3**	6,9	13,9	8,2	9,2	**9,6**	5,1	2,3
Elektronik	9,6	8,5	9,0	12,2	**10,1**	13,0	11,5	7,0	-3,5	**5,8**	-3,1	0,4
E-handel	15	51	37	-	**43**	51	9	20	-21	**4**	-25	-26
Kläder och skor	-12,3	-25,3	-13,6	-17,9	**-17,6**	-4,6	25,3	13,5	22,7	**14,9**	12,0	19,7
E-handel	14	24	17	-	**16**	74	25	15	-11	**17**	-18	-6
Sport	-1,5	5,0	2,3	-3,2	**0,8**	13,1	-0,4	-2,1	13,4	**5,3**	-8,0	-5,8
E-handel	18	43	39	-	**38**	50	1	5	-4	**8**	-4	-10
Böcker	1,1	-11,6	3,0	5,2	**-0,1**	0,5	10,7	3,8	4,3	**4,6**	16,8	21,4
E-handel	-2	29	20	-	**26**	30	-3	-4	-20	**-3**	-12	-14
Leksaker	-14,2	3,3	17,6	8,5	**4,6**	16,5	25,0	13,4	14,3	**16,6**	23,9	0,4
E-handel	0	11	5	-	**8**	41	22	-17	-17	**-4**	-8	4
Möbler och inredning	1,9	4,5	5,8	2,9	**3,8**	9,3	10,6	2,5	3,8	**6,3**	1,1	-0,4
E-handel	23	71	73	-	**63**	48	17	14	-32	**4**	-15	-8
Bygg	7,4	19,9	14,2	16,4	**15,0**	16,9	11,3	6,2	5,0	**9,5**	5,4	-3,2
E-handel	25	-	34	-	**41**	1	-1	-20	6	**-5**	29	-34
Partihandelsindex												
Hela partihandeln	4,9	-9,1	-5,0	-3,5	**-3,4**	-1,5	13,2	8,5	16,8	**9,3**	16,9	18,6
Livsmedel	20,3	-11,3	-8,2	-8,3	**-3,1**	-11,1	6,0	6,8	9,5	**2,6**	10,4	13,0
Hushållsvaror	1,1	-6,1	0,0	-1,6	**-1,6**	1,9	16,3	2,7	12,8	**8,4**	7,5	6,5
Info- & komm.utrustn	0,4	-5,1	1,3	0,6	**-0,8**	-4,3	-6,9	-3,4	4,1	**-2,4**	15,6	24,2
Övr maskiner & utrustn	1,2	-12,3	-6,6	-4,4	**-5,8**	3,3	8,2	3,7	13,3	**7,3**	6,3	13,3
Annan spec partihandel	1,5	-12,4	-10,6	-4,6	**-6,7**	0,6	24,9	24,5	31,0	**20,1**	36,5	36,2
Handelsbarometern, indexnivå, kvartalsgenomsnitt. 100=neutralt												
Framtidsindikatorn Egen butik	101,3	86,7	94,7	95,1	**94,5**	94,8	102,7	106,3	104,3	**99,1**	97,5	98,2
Framtidsindikatorn Hela detaljhandeln	88,9	71,4	84,1	81,4	**81,4**	83,4	102,0	106,9	104,1	**102,0**	93,3	90,3
Dagligvaruhandel	93,0	77,6	85,8	86,6	**85,7**	86,2	101,6	103,9	102,4	**98,5**	92,8	88,8
Sällanköpsvaruhandel	84,7	65,3	82,4	76,3	**77,2**	80,6	102,4	109,9	105,8	**99,7**	93,9	91,9
E-handel	105,2	105,5	115,1	119,2	**111,3**	117,8	115,9	109,1	114,7	**114,4**	104,1	95,6
Partihandel	-	-	-	-	**-**	93,3	104,0	107,7	106,3	**102,5**	94,6	91,2
Kronans växelkurs												
SEK/EUR, genomsnittskurs per kvartal	10,66	10,65	10,36	10,28	**10,49**	10,12	10,14	10,20	10,13	**10,14**	10,48	10,47
SEK/USD, genomsnittskurs per kvartal	9,67	9,68	8,87	8,63	**9,20**	8,40	8,41	8,65	8,85	**8,58**	9,35	9,83

1. Handelsfakta 2020-2021. Detaljhandelsindex 2022.

2. E-handelsutveckling enligt E-barometern och Dagligvaruindex 2020 samt E-handelsindikatorn och Dagligvaruindex 2021-2022. Observera att branschindelningarna i respektive statistikkälla inte är helt jämförbara.

Anm.: " - " betyder att värde saknas.

Källa: Svensk Handel, SCB, HUI, Riksbanken, E-barometern, Dagligvaruindex, Novus.

Handelskonjunkturen kommer ut fyra gånger per år, och produceras av Svensk Handels ekonomiska sekretariat. Materialet är enbart avsett för Svensk Handels medlemsföretag.

Vid frågor om innehållet, kontakta:
Johan Davidson, chefsekonom Svensk Handel, 070 698 39 02
johan.davidson@svenskhandel.se.